

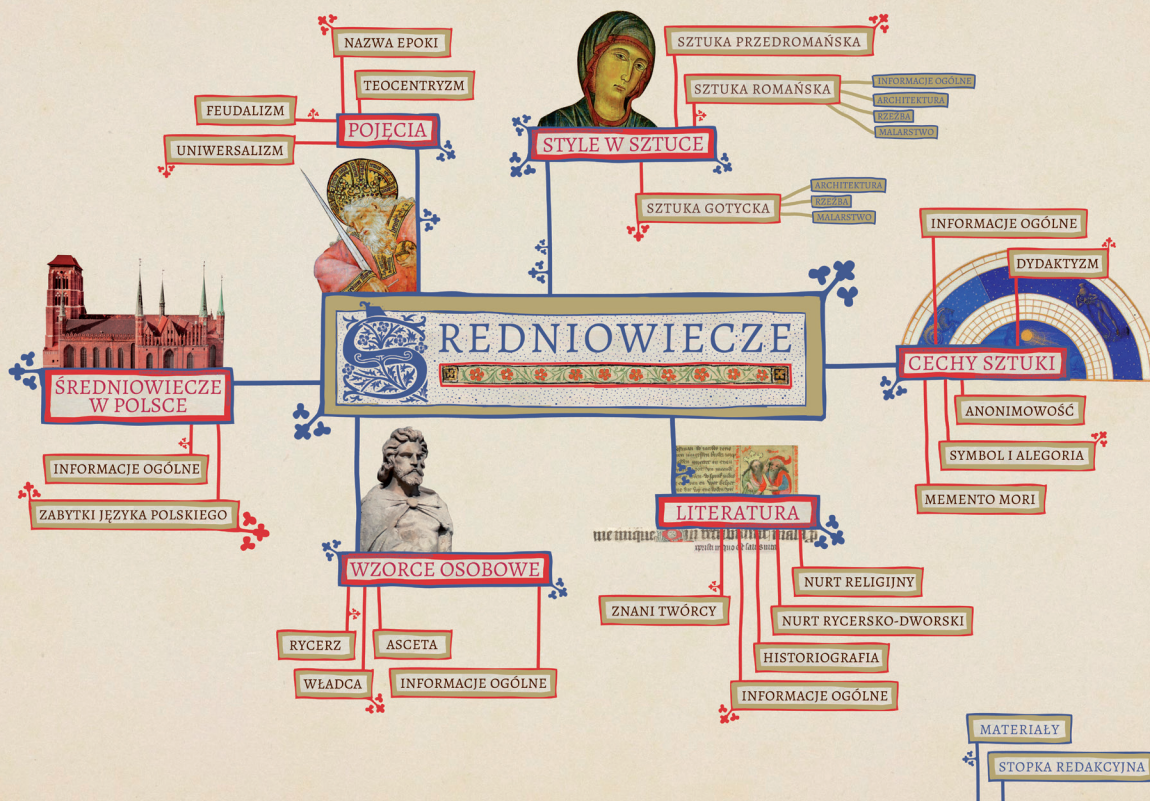
ŚREDNIOWIECZE

Multimedialna mapa mentalna Średniowiecze jest kolejną mapą podejmującą zagadnienia epok historyczno-literackich i została pomyślana jako dopełnienie serii *Między nami* do gimnazjum. Na końcu każdej części podręcznika znajdują się plansze z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi epok. Materiał multimedialny jest uzupełnieniem tych treści. W związku z faktem, że zagadnienia dotyczące średniowiecza znajdują się w podręczniku dla klasy I, prace z omawianą mapą powinny przypadać właśnie na tę klasę. Materiał można także wykorzystywać niezależnie od pracy z tym podręcznikiem (przykłady na końcu odnoszą się do klas II i III).

Multimedialna mapa mentalna składa się z sześciu głównych odnośników (*Pojęcia, Cechy sztuki, Style w sztuce, Literatura, Wzorce osobowe, Średniowiecze w Polsce*). Uporządkowana w ten sposób plansza zbiera najważniejsze zagadnienia związane z epoką wieków średnich.

Z mapą można pracować na wiele sposobów. Proponujemy trzy scenariusze lekcji: *Bogactwo średniowiecza – zapoznajemy się z najważniejszymi informacjami dotyczącymi kultury wieków średnich, O stylach w sztuce średniowiecznej i O ideale rycerskim słów kilka*. Przeprowadzenie tych tematów pozwoli zaznajomić się uczniom z najważniejszymi treściami dotyczącymi średniowiecza, a także dostrzec bogactwo nawiązań do epoki w wiekach późniejszych.

Jeżeli nauczyciel nie zdecyduje się na wykorzystanie scenariuszy, zamieszczamy także komentarze do poszczególnych średniowiecznych tekstów w podręczniku i propozycje, który fragment mapy wykorzystać przy ich omawianiu.

SCENARIUSZ LEKCJI

TEMAT Bogactwo średniowiecza – zapoznajemy się z najważniejszymi informacjami dotyczącymi kultury wieków średnich

- CELE**
- zdobycie wiedzy na temat kultury średniowiecznej
  - wyszukiwanie w wypowiedzi potrzebnych informacji
  - wykorzystywanie zdobytych informacji w praktyce
  - aktywne słuchanie
  - wyjaśnianie i uzasadnianie

- METODY I TECHNIKI**
- praca z mapą multimedialną i z kartą pracy
  - burza mózgów

- FORMY PRACY**
- indywidualna
  - zbiorowa

KOMENTARZ Lekcję należy przeprowadzić przed pierwszym wybranym tematem związanym ze średniowieczem, np. przed lekcją dotyczącą średniowiecznej miniatury *Architekt wszechświata (Język polski 1. Między nami. Podręcznik dla klasy pierwszej gimnazjum, s. 18)*. Decydując się na wykorzystanie tego scenariusza, warto krótko po nim przeprowadzić kolejną lekcję – *O stylach w sztuce średniowiecznej*.

- PRZEBIEG LEKCJI**
1. Burza mózgów – zebranie posiadanych przez uczniów informacji na temat średniowiecza.
  2. Rozdanie karty pracy *Bogactwo średniowiecza*, zapisanie tematu i zapoznanie się uczniów z poleceniami.
  3. Prezentacja odnośników: *Pojęcia, Cechy sztuki, Literatura, Średniowiecze w Polsce*.
  4. Wypełnienie karty pracy.
  5. Sprawdzenie i omówienie zadań.

KOMENTARZ DO KARTY PRACY

Kartę pracy należy dać uczniom przed pracą z mapą. Nauczyciel może wyświetlać poszczególne elementy, czytając głośno tekst. Uczniowie część poleceń wykonują w trakcie prezentacji nauczyciela. Prawdopodobnie nie będą w stanie uzupełnić wszystkiego, dlatego po jej zakończeniu należy dać im trochę czasu na dokończenie zadań.

Jeśli mamy dogodne warunki (dostęp do odpowiedniej ilości komputerów), można klasę podzielić na małe grupy. Uczniowie sami zapoznają się z mapą i uzupełniają kartę pracy.

SCENARIUSZ LEKCJI

TEMAT **O stylach w sztuce średniowiecznej**

- CELE
- zdobycie wiedzy na temat stylu romańskiego i gotyckiego
  - aktywne słuchanie
  - wyszukiwanie w wypowiedziach potrzebnych informacji
  - wykorzystywanie zdobytych informacji w praktyce
  - określanie cech dzieł sztuki
  - opis przeżyć wewnętrznych
  - samodzielne docieranie do informacji
  - odnajdywanie nawiązań do tradycyjnych wątków kulturowych w dziełach późniejszych epok

- METODY I TECHNIKI
- praca z mapą multimedialną
  - praca z tekstem i obrazem
  - karta pracy

- FORMY PRACY
- indywidualna
  - zbiorowa

- PRZEBIEG LEKCJI
1. Rozdanie karty pracy, zapisanie tematu i zapoznanie się z poleceniami.
  2. Prezentacja odnośnika *Style w sztuce*. Warto najpierw pokazać uczniom kilka przykładów budowni, malarstwa czy rzeźb i poprosić o określenie ich cech, a następnie przeczytać tekst. Wtedy uczniowie będą mogli skonfrontować swoje obserwacje z definicjami.
  3. Wypełnienie karty pracy.
  4. Sprawdzenie i omówienie zadań.
  5. Uzpełnienie wiadomości na temat stylu gotyckiego – zapoznanie się z tekstem *Katedra – świat uporządkowany* (*Język polski. Między nami. Podręcznik dla klasy pierwszej gimnazjum*, s. 116) i wykonanie zadania 2 z podręcznika (s. 117).
  6. Opis przeżyć wewnętrznych. Polecenie dla uczniów:
Wyobraź sobie, że żyjesz w średniowieczu i po raz pierwszy znajdujesz się w katedrze gotyckiej. Opisz, jakie prawdopodobnie byłyby twoje wrażenia i odczucia.
  7. Omówienie kwestii dialogu artystów z gotyką. Zapoznajemy uczniów z dziełami Augusta Rodina *Katedra* i Antonio Gaudiego *Sagrada Familia* (*Język polski. Między nami. Podręcznik dla klasy pierwszej gimnazjum*, s. 140), a następnie wspólnie wykonujemy zadania 1–3 ze s. 140.

KOMENTARZ DO KARTY PRACY

Kartę pracy należy dać uczniom przed pracą z mapą. Nauczyciel może wyświetlać poszczególne elementy, czytając głośno tekst. Uczniowie część poleceń wykonują w trakcie prezentacji nauczyciela. Prawdopodobnie nie będą w stanie uzupełnić wszystkiego, dlatego po jej zakończeniu należy dać im trochę czasu na dokończenie zadań.

PRACA DOMOWA

1. Odszukaj w różnych źródłach przykłady świeckiej architektury gotyckiej.
2. Wyjaśnij pojęcie neogotyku i znajdź jego przykłady.
3. Opisz jeden ze znalezionych przykładów (gotycki lub neogotycki).

SCENARIUSZ LEKCJI

TEMAT **O ideale rycerskim słów kilka.**

- CELE
- zdobycie wiedzy na temat średniowiecznych wzorców osobowych
  - aktywne słuchanie
  - wyszukiwanie w wypowiedziach potrzebnych informacji
  - wykorzystywanie zdobytych informacji w praktyce
  - samodzielne docieranie do informacji
  - odnajdywanie nawiązań do tradycyjnych wątków kulturowych w dziełach późniejszych epok
  - redagowanie rozprawki

- METODY I TECHNIKI
- praca z mapą multimedialną
  - praca z tekstem lub obrazem
  - karta pracy

- FORMY PRACY
- indywidualna
  - zbiorowa

Scenariusz należy zrealizować już po przeprowadzeniu cyklu lekcji dotyczących rycerstwa znajdujących w podręczniku dla klasy I (*Język polski. Między nami 1. Podręcznik dla klasy pierwszej gimnazjum*) w rozdziale *Człowiek i prawo*, w podrozdziale *Kodeks rycerza* (s. 167–184).

- PRZEBIEG LEKCJI
1. Rozmowa o ideałach. Polecenia dla uczniów:
    - Jak rozumiecie słowo ideał?
    - Po co ludziom potrzebne są ideały?
  2. Prezentacja odnośnika *Wzorce osobowe*.
  3. Rozdanie karty pracy.
  4. Wykonanie i omówienie zadania 1 z karty pracy.
  5. Wykonanie i omówienie zadania 2 z karty pracy.
  6. Czytanie fragmentu tekstu Miguela de Cervantesa Saavedra *Przemysłny szlachcic Don Kichot z Manchy* (*Język polski 1. Między nami. Podręcznik dla klasy pierwszej gimnazjum*, s. 215–220).
  7. Wykonanie zadań 1–4 ze s. 221 podręcznika.

KOMENTARZ DO SCENARIUSZA

Ten sam scenariusz można przeprowadzić, rezygnując z tekstu o Don Kichocie i wykorzystując w zamian rysunek J.J. Sempégo (*Język polski 1. Między nami. Podręcznik dla klasy pierwszej gimnazjum*, s. 222) i wykonując zadania 1–3 ze s. 222.

PRACA DOMOWA

Napisz pracę, w której odpowiesz na pytanie, czy ideały rycerskie są potrzebne w dzisiejszych czasach.

PRACA DOMOWA DLA CHĘTNYCH

Znajdź we współczesnej literaturze lub filmie przykłady nawiązań do średniowiecznej tradycji rycerskiej i określ sposób jej wykorzystania.

Propozycje wykorzystania mapy przy konkretnych tekstach literackich z podręczników *Język polski. Między nami*

KLASA I

Język polski 1. Między nami. Podręcznik dla klasy I gimnazjum.

Architekt wszechświata, s. 18

Jako zadanie wprowadzające można zapoznać uczniów z fragmentami mapy *Pojęcia* (bez *Feudalizmu*) i *Cechy sztuki* (bez *Memento mori*) i poprosić o wykonanie zadania.

Polecenie dla uczniów:

Dopisz definicje do haseł krzyżówki.

							1	S	Y	M	B	O	L						
2	D	Y	D	A	K	T	Y	Z	M										
							3	T	E	O	C	E	N	T	R	Y	Z	M	
							4	U	N	I	W	E	R	S	A	L	I	Z	M
5	W	I	E	K	I	Ś	R	E	D	N	I	E							
							6	A	N	O	N	I	M	O	W	O	Ś	Ć	

Tajemnice portretu, s. 98

Jako zadanie podsumowujące lekcję o obrazie można zapoznać uczniów z odnośnikiem *Malarstwo*, znajdującym się we fragmencie mapy *Style w sztuce – Sztuka gotycka*.

Polecenie dla uczniów:

W trakcie prezentacji przyjrzyjcie się dokładnie wyświetlanym dziełom sztuki, a następnie porównajcie je z obrazem Jana van Eycka *Portret małżonków Arnolfinich*. Zanotujcie swoje spostrzeżenia.

Katedra – świat uporządkowany, s. 116

Zamiast zadania wprowadzającego 1b można zapoznać uczniów z odnośnikami *Architektura* znajdującymi się w fragmentach mapy *Style w sztuce – Sztuka romańska* i *Style w sztuce – Sztuka gotycka*.

Polecenie dla uczniów:

Zanotujcie najważniejsze cechy architektury romańskiej i gotyckiej. Następnie zdecydujcie, która z przedstawionych w zadaniu budowli reprezentuje styl romański, a która gotycki.

W godzinie sądu, s. 163

Jako zadanie wprowadzające do analizy obrazu Hansa Memlinga można zapoznać uczniów z fragmentami mapy (o ile nie wykorzystano się ich już na wcześniejszych lekcjach): *Teocentryzm* znajdującym się w odnośniku *Pojęcia* oraz całym odnośnikiem *Cechy sztuki* i fragmentem *Malarstwo* w odnośniku *Style w sztuce – Sztuka gotycka*.

Po omówieniu obrazu i wykonaniu zadań z podręcznika warto zapytać uczniów o to, jakie cechy sztuki średniowiecznej można odnaleźć na obrazie.

Polecenie dla uczniów:

Zanotuj w punktach, jakie cechy sztuki średniowiecznej ma obraz Hansa Memlinga *Sąd Ostateczny*.

Stan rycerski, s. 167

Przed przystąpieniem do czytania tekstu Bronisława Geremka *Rycerstwo* można zapoznać uczniów z fragmentami mapy *Nazwa epoki*, *Uniwersalizm* i *Feudalizm* znajdującymi się w odnośniku *Pojęcia* (o ile nie wykorzystano się ich już na wcześniejszych lekcjach).

Prawo rycerskie, s. 169 i Chansons de geste, s. 174

Po omówieniu obu tekstów lub tylko jednego z nich można zapoznać uczniów z fragmentem mapy *Literatura* i polecić wykonanie zadania 8 z karty pracy do tematu *Bogactwo średniowiecza* (o ile nie realizowano go wcześniej).

Najstarsza pieśń, s. 258

Jako zadanie wprowadzające można zapoznać uczniów z odnośnikiem *Średniowiecze w Polsce* (o ile nie realizowano tematu *Bogactwo średniowiecza*) i polecić wykonanie zadania 9 z karty pracy do tematu *Bogactwo średniowiecza*.

KLASA II

Język polski 2. Między nami. Podręcznik dla klasy II gimnazjum

Być ascetą, s. 66–71

W ramach przypomnienia można wyświetlić uczniom fragmenty mapy: *Teocentryzm* (odnośnik *Pojęcia*), *Nurt religijny* (odnośnik *Literatura*) i *Asceta* (odnośnik *Wzorce osobowe*).

Święty z Asyżu, s. 72

Gdyby uczniowie mieli trudności z wykonaniem zadań 1 i 2 ze s. 73, można przypomnieć im informacje dotyczące średniowiecznej sztuki, wyświetlając fragmenty mapy *Cechy sztuki* i *Style w sztuce – Sztuka gotycka – Malarstwo*.

KLASA III

Język polski 3. Między nami. Podręcznik dla klasy I gimnazjum

Władca idealny, s. 98

W trakcie omawiania tekstu i wykonywania zadań, o ile będzie to wskazane, można przypomnieć uczniom informacje dotyczące średniowiecznych wzorców osobowych i nurtów literackich, wyświetlając odpowiednie fragmenty mapy: *Wzorce osobowe* i *Literatura*.